

PUUMARKKINASELVITYS 2013 YHTEENVETO

Maa- ja metsätalousministeriö

4.11.2013

52X165064

SISÄLTÖ

- Tausta-analyysit
  - Aiempien kehittämissuositusten nykytila
  - Viimeaikaiset lainsäädäntömuutokset
  - Hintajoustojen estimointi
  - Yritysmäinen metsänomistus
  - Toimialavertailu
  - Kansainvälinen tarkastelu
- Suositukset

TAUSTA-ANALYYSIT

AIEMPIEN KEHITTÄMISEHDOTUSTEN NYKYTILA

Pääosin toteutetut / Metsänomistusrakenteen kehittäminen

- Sukupolvenvaihdosten aktivointi neuvonnalla
- Metsää omistavat kuolinpesät verotusyhtymiksi tai yhteismetsiksi
- Tilusjärjestelyt kiinteistörakenteen parantamiseksi
- Yhteismetsien laajentuminen ja lisääminen

Toteuttamatta / Metsänomistusrakenteen kehittäminen

- Verohuojennukset sukupolvenvaihdosten lisäämiseksi
- Verohuojennukset metsätilakauppojen lisäämiseksi
- Metsävähennysoikeuden laajennus
- Metsänvuokrauksen kehittäminen

Pääosin toteutetut / Puukaupan kehittäminen

- Metsänhoitomaksu vapaaehtoiseksi (ja muu metsäsektorin julkisten toimijoiden roolien ja toimintaedellytysten uudelleenarviointi)
- Puumarkkina-informaation laadun ja saatavuuden parantaminen
- Sähköisen puukaupan kehittäminen
- Puulle vakaampi hintataso hintaindeksien avulla
- Metsäsuunnitelmat puun ostajien tiedoksi
- Uusien metsäpalvelukonseptien kehittäminen

Toteuttamatta / Puukaupan kehittäminen

- Pitkät osto- ja myyntisopimukset (sovelluksia toimijatasolla)
- Uudet hinnoittelutavat (sovelluksia toimijatasolla)
- Passiivisten metsänomistajien aktivointi, aktiivisten metsänomistajien ”palkitseminen”
- Kiinteistövero metsämaalle
- Palaaminen pinta-alaverotukseen

SÄÄDÖSHANKKEET

Puumarkkinoihin suoraan tai epäsuorasti liittyvät lainsäädäntömuutokset

Jo toteutetut muutokset

Laki biopolttoaineista ja bionesteistä

Laki paikkatietoinfrastruktuurista

Laki puutavaran mittauksesta

Laki pääomatulojen verotuksesta

Laki Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä

Laki uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta

Puutavara-asetus

Rakentamismääräyskokoelman osa E1, rakennusten paloturvallisuus, määräykset ja ohjeet

Yhteismetsälaki

Vireillä olevat muutokset

Asetus ajoneuvojen käytöstä tiellä annetun asetuksen muuttamisesta

Kestävän metsätalouden rahoituslaki

Laki metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta

Metsälaki

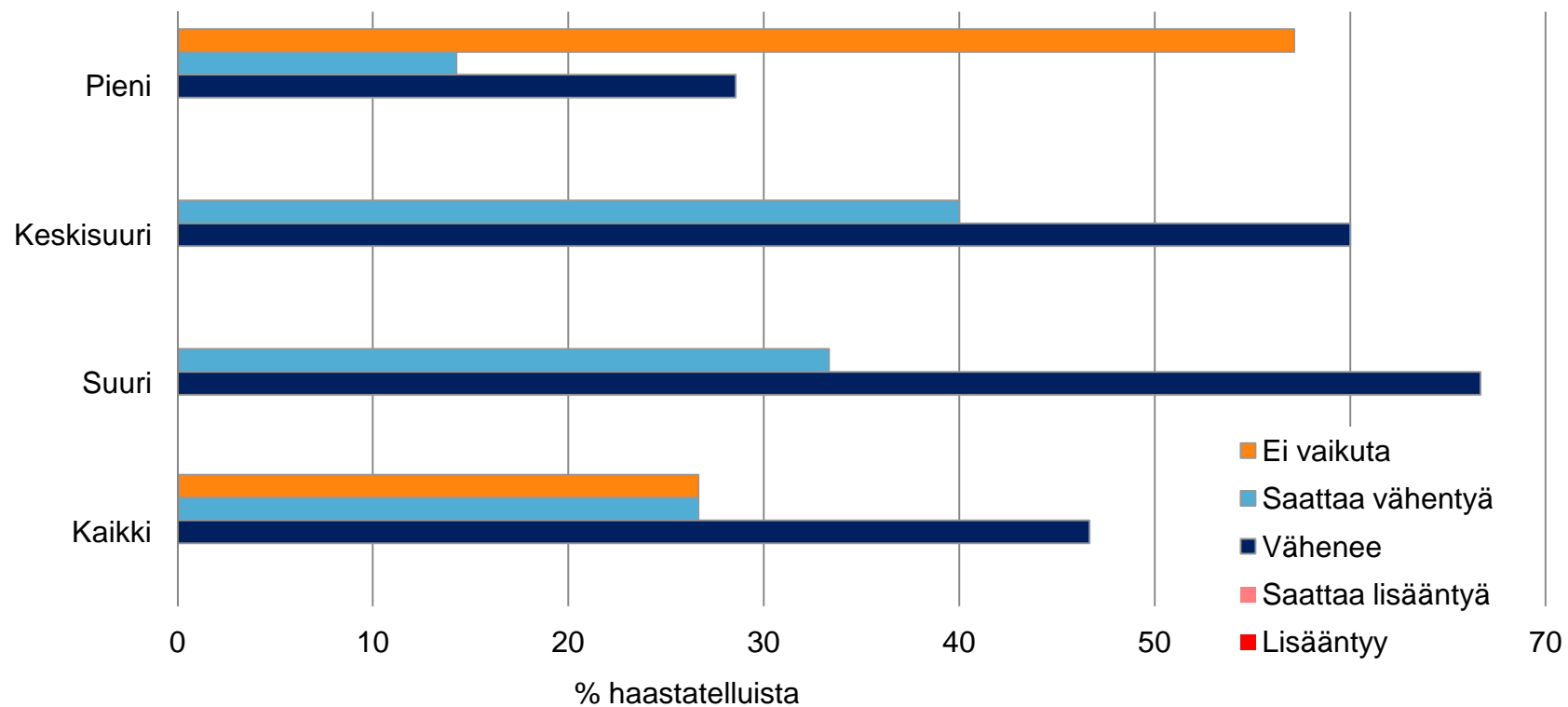
Metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain muuttaminen

Laki pienpuun energiatuesta

MHY-LAKIEHDOTUS

Mhy-lakiesityksen vaikutus puun tarjontamäärään yhdistyksen toiminta-alueella, n= 15

Mhy:n kokoluokka

HINTAJOUSTOT

- Kysyntä
  - Pöyryn arvioimat raakapuun kysynnän hintajoustopot eivät ole minkään puutavaralajin osalta yksiselitteisiä eivätkä useinkaan tilastollisesti merkitseviä.
  - Kirjallisuudessa
    - tukkipuun kysynnän hintajousto $-1.3 < \eta < -0.9$
    - kuitupuun kysynnän hintajousto $-0.2 < \eta < 0.0$
- Tarjonta
  - Pöyryn arvioimat tukkipuun joustoestimaatit
    - $+0.5 < \varepsilon < +1.0$ (vuosien 1994-2012 aineisto)
    - $+0.5 < \varepsilon < +0.8$ (vuosien 2000-2012 aineisto)
  - Pöyryn arvioimat kuitupuun joustoestimaatit
    - $+0.2 < \varepsilon < +0.9$ (vuosien 1994-2012 aineisto)
  - Kirjallisuudessa
    - tukkipuun tarjonnan hintajousto $+0.5 < \varepsilon < +2.7$
    - kuitupuun tarjonnan hintajousto $+0.3 < \varepsilon < +0.5$

YRITYSMÄINEN METSÄNOMISTAMINEN

Yleiset oletukset

- Metsäomaisuus koostuu pinta-alaltaan laajasta metsälöstä eteläisessä Suomessa
- Metsälö on rakenteeltaan normaalimetsä ts. tasaiset vuosittaiset puunmyyntitulot ja toiminnan kustannukset
- Ei eroja puunmyyntitulojen välillä eri omistusmuodoissa

Yksityinen metsänomistaja

- Ei menovarausta
- Ei metsävähennystä
- Luonnollinen henkilö

31,5%

- Metsä vastikkeellisen saannon kautta
- Menovaraus täysmääräisenä
- Metsävähennys täysmääräisenä

10,3%

Osakeyhtiö

- Ei menovarausta
- Ei metsävähennystä
- Yhteisöveroprosentti sekä osinkojen verotus hallituksen elokuun 2013 esityksen mukainen
- Koko vuotuinen voitto jaetaan osinkoina

26%

Yhteismetsä

- Ei menovarausta
- Ei metsävähennystä

28%

- Menovaraus
- Ei metsävähennystä*

23,8%

- *Yhteismetsä oikeutettu metsävähennykseen, jos yhteismetsä perustetaan/yhteismetsää laajennetaan ostetulle maalle tai siirretyn metsäomaisuuden mukana siirtyy metsävähennysoikeutta

TOIMIALAVERTAILU

	Eroavaisuuksia puumarkkinoihin / toimialaan verrattuna	Samankaltaisuuksia puumarkkinoihin / toimialaan verrattuna	Valtion rooli markkinoilla	Puumarkkinoille potentiaalisesti sovellettavissa
Puu-markkinat			<ul style="list-style-type: none"> Puun myynti Metsätalouden ohjaus ja valvonta Tarjonnan tukeminen, neuvonta Tiedon tuottaminen T&K, investointituet 	
Asunto-markkinat	<ul style="list-style-type: none"> Välttämättömyystuote (sosiaalinen aspekti) Kysyntä- ja tarjontapuolen symmetrisyys (yksityiset henkilöt käyvät kauppaa keskenään) Välittäjien rooli 	<ul style="list-style-type: none"> Lokaali tuote Kahdenkeskiset kaupungit Markkinaosapuolien epäsäännöllinen osallistuminen markkinoille 	<ul style="list-style-type: none"> Julkishallinnolla on merkittävä suora ja epäsuora rooli sekä kysyntä- että tarjontapuolella (tuet, verotus, rakentamismääräykset, rakentamisen kilpailullisuus, liikenneinvestoinnit, kaavoitus, asumisen järjestäminen, vuokra-asuntojen omistus) 	<ul style="list-style-type: none"> Tukipolitiikan painopiste on 2000-luvulla siirtynyt tarjontapuolelta kysynnän tukemiseen Sähköiset palvelut
Osake-markkinat	<ul style="list-style-type: none"> Tuote ei fyysinen Globaali markkina Kysyntä- ja tarjontapuolen symmetrisyys (sijoittajat käyvät kauppaa keskenään) Keskitetty sähköinen markkinapaikka (osakepörssi) Informaation ja palveluntarjoajien määrä suuri 		<ul style="list-style-type: none"> EU-direktiivien toimeenpano Markkinoiden sääntely ja valvonta Valtion strateginen ja markkinaehtoinen omistus 	<ul style="list-style-type: none"> Sääntely koetaan jossain määrin monimutkaiseksi ja vaikeasti ennakoitavaksi Indeksit ja suojausinstrumentit Sähköiset palvelut
Kaivannais-markkinat	<ul style="list-style-type: none"> Tuotteilla usein käyttömahdollisuuksia useilla eri toimialoilla Globaali markkina Merkittävät negatiiviset ulkoisvaikutukset Nouseva toimiala 	<ul style="list-style-type: none"> Pitkäjänteistä liiketoimintaa Tuote yleensä raaka-aine muuhun tuotantotoimintaan Kaivannaisten tuotanto ja jatkojalostus usein eri paikoissa (vaatii kuljetusta) 	<ul style="list-style-type: none"> Tarjonnan sääntely (lainsäädäntö, luvat) Tuki infrastruktuuriin, investointeihin, työvoiman koulutukseen, kehityshankkeisiin Pääomasijoitukset, lainat, takaukset Potentiaaliseen tarjontaan liittyvän informaation tuottaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Vn periaatepäätös kaivosteollisuuden tukemisesta Pidempiaikaiset toimitussopimukset Indeksit ja suojausinstrumentit

KANSAINVÄLINEN TARKASTELU

- Raakapuukauppaa käydään pääosin tienvarsikauppana ja tukkipuun hinnoittelussa otetaan laatu huomioon enemmän kuin Suomessa

SWE

- Yrityksillä on metsävähennysoikeus, tosin rajoitetumpi kuin yksityishenkilöillä
- Osa metsätalouden liikevoitosta voidaan varata metsän hankintaan (Expansionsfond)
- Korotettu metsävähennys, jos metsää ostetaan läheltä (enintään 30 km etäisyydeltä) aiempaa metsäkiinteistöä
- Kuolinpesien purkamiseen on neljän vuoden määräaika

GER

- Saksassa toistuvat Suomessakin esillä olleet ideat sähköisten palvelujen kehittämisestä ja metsävaratietojen avaamisesta
- Metsänomistajajärjestöt ovat kehittäneet yhteistyötään myös yli osavaltion ja valtakunnan rajojen ja metsäkoneyrittäjien suuntaan
- Julkinen sektori edistää puun tarjontaa "Marketers' bonus" –hintapreemion avulla
- Puukauppasopimusten kirjo, ml. pitkäaikaiset raamisopimukset

AUT

- Itävallassa käytössä olevat puumarkkinoiden kehittämiskeinot ovat pitkälti samoja kuin Suomessa:
  - puun mobilisointi neuvonnan keinoin
  - hintavaihteluiden tasoittaminen hintaindeksin avulla
  - sähköinen puun huutokauppa ja
  - luottamuksen rakentaminen markkinaosapuolien välille (metsädialogi)

SUOSITUKSET

SUOSITUKSET

Markkinamekanismin
tehostaminen

1. Puumarkkinainformaation parantaminen
2. Puukauppa- ja hinnoittelutapojen kehittäminen

Puun tarjonnan
edistäminen

3. Eri metsänomistusmuotojen verotuksen harmonisointi
4. Elinkeinomainen metsänomistus
5. Neuvonta

Puun kysynnän
edistäminen

6. MSO
7. T&K&I

---

1. PUUMARKKINAINFORMAATION PARANTAMINEN

- *Puukauppatilastojen kehittäminen*
  - Toteutetaan vuoden 2014 alkuun mennessä olemassa olevat suunnitelmat, joilla puukauppatilastojen kattavuutta ja luotettavuutta parannetaan laajentamalla nykyistä tiedonkeruuta myös Suomen Sahat ry:n jäsenyritysten puukauppoihin ja metsänhoitoyhdistysten toimituspuuhun sekä energiapuun kauppaan.
Vastuutahot Metla, Suomen sahat ry, metsänhoitoyhdistykset, Metsäteollisuus ry
- *Raakapuun hintaindeksin ja suojausinstrumenttien käyttöönotto*
  - Toteutetaan huhtikuuhun 2014 mennessä olemassa olevat suunnitelmat tukkipuun (kaikki puulajit ja alueet mukana painotettuina) ja havukuitupuun (mänty- ja kuusikuitu ja alueet mukana painotettuina) kantohintaindekseistä.
  - Lisätään puun myyjien ja ostajien tietoisuutta hintavaihteluilta suojautumisesta.
  - Kannustetaan pankkeja/pörssejä luomaan tuotteita, joilla pyritään suojautumaan hintavaihteluriskiltä.
  - Suunnitellaan indeksi/indeksit Itämeren alueen raakapuun kansainväliselle kaupalle.
Vastuutahot TEM, MMM, kaupalliset toimijat, MTK
- *Sahatavaran hintaindeksin luominen*
  - Toteutetaan esiselvitys sahatavaran markkinahinnan kehitystä kuvaavan indeksin kehittämisestä vuoden 2014 alussa. Esiselvityksessä tarkasteltaisiin indeksivaihtoehtoja (esim. indeksi suomalaiselle sahatavaralle Suomen markkinoilla tai kansainvälinen indeksi Euroopan ja Pohjois-Afrikan vientimarkkinoille) ja niiden toteuttamismahdollisuuksia.
Vastuutahot: TEM (esiselvitys), kaupallinen toimija yhteistyössä markkinaosapuolien kanssa

---

1. PUUMARKKINAINFORMAATION PARANTAMINEN

- *Sähköisten palveluiden parantaminen*

- **Kehitetään Metsään.fi –palvelua jatkuvasti kohti käyttäjälähtöistä, interaktiivista ja maksutonta asiointiportaalia.**

Vastuutaho Suomen metsäkeskus

- Koordinoidaan neuvonta- ja markkinainformaation julkaisua esim. vähentäen päällekkäisiä neuvontaportaaleja.
- Huolehditaan siitä, että avoin data on hyödynnettävissä käyttäjälähtöisin sovelluksin.

Vastuutahot MMM ja hallinnonalan laitokset

---

2. PUUKAUPPA- JA HINNOITTELUTAPOJEN KEHITTÄMINEN

- *Sähköisen puukauppapaikan toteuttaminen*
  - Kerätään kokemukset sähköisen tarjontaportaalien käytöstä vuoden 2014 aluessa ja suunnitellaan jatkotoimenpiteet sähköisen kauppapaikan toteuttamiseksi.
- *Raakapuun hinnoittelu- ja kauppatapojen kehittäminen*
  - Perustetaan vuoden 2013 aikana eri puumarkkinaosapuolet kattava työryhmä, joka valmistelee linjauksia nykyisten toimintamallien kehittämisestä ja mahdollisten uusien toimintamallien sisällöstä kilpailulainsäädännön asettamissa rajoissa. Työryhmän tavoitteena on käsitellä uusia toimintamalleja, saada käsitys niiden hyväksyttävyydestä markkinaosapuolten kesken sekä luoda edellytyksiä nykyisten toimintamallien yhdenmukaistamiselle ja uusien mallien käyttöönotolle sisältäen
    - raakapuun hinnoittelun kattaen laatuhinnoittelumallien (esim. runko- tai rungonosahinnoittelu) kehittämisen ja yhtenäistämisen
    - kauppatavat ml. pystykaupan ja hankintakaupan, raamisopimusten, leimikkopakettien ja yhteismyyntien kehittämisen
    - mahdolliset markkinainformaation kehittämiseen liittyvät tarpeet

Vastuutahot: MMM (esiselvitys) tai riippumaton toimija, puumarkkinaosapuolet

---

3. ERI METSÄNOMISTUSMUOTOJEN VEROTUKSEN HARMONISOINTI

- *Verotuksen harmonisointi*
  - **Tasavertaistetaan eri metsänomistusmuotojen kohtelua verotuksessa vuosien 2014-15 aikana. Suosituksen tavoitteena on luoda verojärjestelmä, jossa yksittäisillä omistusmuodolla ei ole merkittävää etua muihin omistusmuotoihin toiminnan verotuksessa tai toiminnan laajentamiseen, luovuttamiseen, siirtämiseen sekä lopettamiseen liittyvässä verotuksessa.** Keinoina tasavertaisuuden lisäämisessä ovat seuraavat:
    - Metsävähennysoikeuden laajentaminen koskemaan henkilö- ja osakeyhtiöitä (ml. olemassa olevat)
    - Metsävähennyksen optimaalisen suuruuden määrittäminen valtion verokertymän kannalta eri omistusmuodoissa. Metsävähennysoikeuden muutos on tehtävissä verokertymän osalta neutraalilla tavalla
    - Menovarausten teko-oikeuden laajentaminen koskemaan osakeyhtiöitä
    - Myös lähisukulaisten välisiin metsätilakauppoihin liittyvä täysi luovutusvoittoverovapaus pitäisi harkita uudelleen. Toinen vaihtoehto on luovutusvoittoverohuojennusoikeuden laajentaminen yleisemmin metsätilakauppaan.

Vastuutahot: MMM, VM

---

4. ELINKEINOMAINEN METSÄNOMISTUS

- *Metsäverotuksen harmonisointi muun elinkeinoverotuksen kanssa*
  - Käynnistetään vuonna 2014 hanke, jossa selvitetään laaja-alaisesti metsäverotuksen harmonisointia muun elinkeinoverotuksen kanssa. Selvityksen tavoitteena on veroharmonisoinnin lisäksi arvioida edellytyksiä kattavalle rakennemuutokselle, jossa metsänomistaminen rinnastetaan yritystoimintaan. Kokonaisuuteen liittyy kiinteästi selvitys siitä, missä määrin, millä edellytyksillä ja millä ehdoin metsänomistusta (ja mitä metsänomistajaryhmiä) voisi ohjata hallitusti kohti yritysmäistä metsänomistamista. Tämä kattaa esimerkiksi metsänomistajan vastuiden ja velvollisuuksien (ml. sosiaaliturva) harmonisoinnin muun yritystoiminnan normien mukaisesti.

Vastuutahot: MMM, VM, OM ja STM

---

5. NEUVONTA JA KOULUTUS

- *Neuvonta ja koulutus*

- Luodaan metsäomistajasegmentointia hyödyntäen vuoden 2014 aikana asiakkuusstrategia pienille metsänomistajille, jotka jäävät markkinaehtoisen neuvonnan ulottumattomiin sekä määritetään tämän kohderyhmän neuvonnan tavoitteet ja resursointi.

Vastuutahot MMM, Suomen metsäkeskus

- Aktivoidaan neuvontaa perikuntien purkamiseksi ja/tai kuolinpesien metsien myymiseksi, ml. toimintamallin laatiminen perikunnan purkamiseen, jolloin prosessi helpottuisi osakkaan näkökulmasta.

Vastuutaho Suomen metsäkeskus

- Lisätään metsäpalveluyrittäjyyttä tukevia yritystalouden opintoja esim. metsurien, koneyrittäjien ja metsätalousinsinöörien koulutuksessa sekä aikuiskoulutuksessa

Vastuutahot OKM, ammattiopistot, ammattikorkeakoulut

MUUT EHDOTUKSET

- *Muita mahdollisia toimenpiteitä*

- ”Metsänomistusmaksu”, joka voidaan vähentää regressiivisesti puunmyyntituloista. Kyseinen maksu todennäköisesti lisäisi julkistalouden tuloja, mutta lisäisi metsätalouden byrokraattisuutta. Maksu vaikuttaisi negatiivisesti metsätalouden kannattavuuteen sekä saattaisi johtaa verosuunnitteluun puunmyyntitulojen ajoittumisen ja suuruuden kautta lisäten tarjontaan liittyvää epävarmuutta. Tilakokoa ja -rakennetta pohtinut työryhmä arvioi maksun olevan mahdollisesti ongelmallinen perustuslain näkökulmasta.
- Metsien kiinteistövero, joka olisi pinta-alaveron kaltainen maksu. Pinta-alaverosta luovuttiin vuonna 2005. Kiinteistöveron toteuttaminen vaikuttaisi haitallisesti metsätalouden kannattavuuteen. Se lisäisi metsätalouteen liittyvää byrokratiaa, mutta toisaalta myös verotuloja. Puuntuotannon lisäkustannuksena kiinteistövero siirtäisi puun tarjontakäyrää ylöspäin. Tilakokoa ja -rakennetta pohtinut työryhmä arvioi kiinteistöveron vaikuttavan negatiivisesti tilakokoon, koska jotkut metsäomistajaryhmät haluaisivat tällä tavalla pienentää absoluuttista verorasitusta.
- KEMERA-tukien sitominen puunmyyntiaktiivisuuteen. Toimenpiteellä saattaisi olla marginaalinen puunmyyntiaktiivisuutta lisäävä vaikutus. Oikeutta KEMERA-tukien voitaisiin myös harkita sidottavan voimakkaammin ajan tasalla olevan metsäsuunnitelman olemassa oloon.

6-7. PUUN KYSYNNÄN EDISTÄMINEN

- *MSO ja T&K&I*

- Raakapuun kysynnästä vastaa markkinaehtoinen metsä- ja energiateollisuus. Näiden teollisuudenalojen edistämiseksi on jo kehitetty ohjelmia ja toimenpiteitä, joista raakapuumarkkinoiden näkökulmasta tärkeimmät ovat
  - Metsäalan strateginen ohjelma (MSO)
  - Tekesin tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-ohjelmat
  - Uusiutuvan energian edistäminen
- Puumarkkinoiden kannalta suurena huolena on metsäteollisuuden, etenkin puutuoteteollisuuden kilpailukyky. Puutuoteteollisuuden hajanainen toimialarakenne ei ole luonut uusien liiketoimintamahdollisuuksien kehittämiseen tarvittavaa kriittistä massaa, ja saattaa osaltaan selittää suurta hintavaihtelua tukkipuumarkkinoilla. Valtion vaikuttamismahdollisuudet ovat kuitenkin rajalliset (ja ehdotukset toimialarakenteen vahvistamiseen esim. valtiomistuksen kautta ovat kyseenalaisia)
- Toinen huoli liittyy uusiutuvan energian edistämispolitiikkaan, jonka tulisi jatkossakin olla sellaista, että teollisuuspuun markkinat eivät merkittävästi häiriinny.
- Toimialakohtaisten toimien rinnalla vähintään yhtä tärkeitä puun kysynnän edistämisen kannalta ovat yleiseen investointiympäristöön (esim. liikenneinfrastruktuurin ylläpito/kehittäminen, verotus) liittyvät politiikkatoimenpiteet. Näitä on käsitelty muissa selvityksissä, joten niiden käsittely ei tässä yhteydessä ole tarkoituksenmukaista.